

06.03.2018  
Latvijas Avīze

Ieva Rodiņa

### **Kukainīši kosmosa kuģī**

Georgijs Surkovs ir viens no visaktīvāk strādājošajiem visjaunākās paaudzes latviešu režisoriem. Līdz šim pamatā darbojies Daugavpils teātrī un "Dirty Deal Teatro", kā arī Lietuvas Krievu drāmas teātrī Viļņā, šosezon viņš jau iestudējis pa izrādei Rēzeknē ("Durvis aizveras" pēc Tenesija Viljamsa lugas "Ilgu tramvajs" teātrī "Joriks"), Rīgā (Terensa Retigana "Dziļā, skumjā jūra" Latvijas Nacionālajā teātrī) un Valmierā.

Krievu dramaturga Edvarda Radzinska 1964. gadā sarakstītā luga "104 lappuses par mīlestību" ir darbs, kas – galvenokārt 60. gadu beigās tapušās kinofilmas "Vēlreiz par mīlestību" dēļ – varētu raisīt nostalgiskas atmiņas padomju laikus piedzīvojušajiem skatītājiem, bet neraisīt nekādas asociācijas izrādes galvenajai mērķauditorijai – jauniešiem. Tomēr radošajai komandai izdevies pietiekami distancēties no padomju laika realitātes, un līdz ar to atšķirīgi ir arī stāsta akcenti.

Radzinska darbs ir par divu cilvēku mīlestību, kas neiekļaujas "sistēmā" un "normās", bet Surkova izrāde skaidri liecina – mainījies gan laiks, gan vērtības, gan tas, ko abi galvenie varoņi – sievišķīgā stjuarte Nataša un "jaunais, daudzsološais" fiziķis Jevdokimovs – gaida viens no otra. Atšķirībā no lugas un filmas, te nesatiekas naiva meitene un lecīgs donžuāns, bet gan divi pietiekami godkārīgi karjeristi, kuru starpā pavisam negaidīti rodas ķīmiska savstarpēja pievilkšanās. Inga Apine (Nataša) un Mārtiņš Meiers (Jevdokimovs) abu tēlu attiecības atveido nepiespiestā vieglumā un ar mūsdienīgu ironijas piedevu, it kā tā būtu tikai svētdienas vakara pingponga spēle. Taču, darbībai attīstoties, kļūst skaidrs, ka aiz koķetajiem smiekliem un skatieniem dzimst patiesas jūtas. Problēmas rodas brīdī, kad attiecībās iezogas dažādi sarežģījumi – pārceļot darbību no padomju laika uz universālu jeb abstraktu laiktelpu, cits pamatojums jāmeklē arī tēlu attiecību psiholoģijai, bet ir sajūta, ka režisors nav īsti zinājis, kā psiholoģiski pamatot izrādes finālu.

Scenogrāfe Dace Sloka un kostīmu māksliniece Sintija Jēkabsons ļāvušas vaļu fantāzijai un iestudējumam radījušas stilīgu vizuālo noformējumu, kurā dominē tīras krāsas – melnais, baltais, dzeltenais, sarkanais – un ģeometriski motīvi. Efektīgie kostīmi un apzināti bērnišķīgais skatuves noformējums ar stilizētu laboratoriju, kuras sienā iestrādāti dažādi plauktiņi, sviras, lūkas, mikrofoni u. c. objekti, ir pietiekami radošs un dinamisks, lai noturētu skatītāju interesi visu izrādes laiku. Darbības vietas un laika maiņas iezīmē gan solu pārbīdīšana pa apļveida spēles laukumu, gan Jāņa Sniķera veidotā daudzveidīgā gaismu partitūra, gan lidostas tablo atgādinošie uzraksti, kuros ik pa laikam teju nemanāmi aizslīd kāds kafejnīcas vai lidojuma reisa nosaukums.

Teatralizācijas princips ievērots ne tikai skatuves telpas organizācijā, bet arī aktierspēlē – izrādes laikā aktieri sarunājas nevis cits ar citu, bet nepastarpinātā veidā vēršas pret skatītājiem, panākot teju brehtisku atsvešinājumu. Taču paņēmiens realizēts nekoncekventi, un šķiet, ka arī literārais materiāls tam nedaudz pretojas, jo varoņu nesarunāšanās vienam ar otru neko īsti nesimbolizē, bet liekas vairāk kā tehnisks režisora eksperiments, meklējot no ierastā spēles stila atšķirīgu estētiku.

Principiāls ir paņēmiens vairākiem aktieriem uzticēt dažādas lomas, kaut arī priekšstats par to, ka skatītāja priekšā atrodas cits, nevis iepriekšējais tēls, galvenokārt tiek panākts ar kostīmu un parūku maiņu. Fona tēli izrādē primāri darbojas kā atsvaidzinošs kontrasts galveno varoņu melodramatiskajam attiecību stāstam, taču to skatuviskā darbība brīžam kļūst visai aptuvena – piemēram, ainās, kurās aktieriem jāizliekas strādājam fizikas laboratorijā, tie atgādina rosīgus kukainīšus kosmosa kuģī. Kariķētus komiskos tēlus radījuši pieredzējušie aktieri – Ivo Martinsons (Fēlikss, Pilsonis, Sargs zooloģiskajā dārzā), Imants Strads (Semjonovs, Karcevs, Vakara vadītājs), traģikomiskas nianse ieskanas Krišjāņa Salmiņa atveidotajā Vladikā, kamēr jauno aktrišu Madaras Melnes-Tomsones (Gaļina, Ļiļka) un Klintas Lejas (Ira, Korespondente) atveidotajiem tēliem vēl trūkst grodāku nianšu.

Izrādei "104 lappuses par mīlestību" līdzīgi kā citiem Georgija Surkova darbiem raksturīga jūtīga, viegli sentimentāla, taču vienlaikus arī veselīgi asprātīga intonācija – par to, ka šīs īpašības ir svarīgas skatītājiem, liecina tuvākās izpārdotās izrādes. Taču uzvedumam ir arī sava pievienotā vērtība – režisors atklājis līdz šim Valmieras teātrī neizmantotu aktieru tandēmu. Ingas Apines un Mārtiņa Meiera precīzā, jūtīgā partnerība liecina, ka šiem aktieriem nākotnē ir visas iespējas kļūt par teātra vadošo skatuves tandēmu.